

Editörden

Diyanet İlmî Dergi'nin kıymetli okurları,

2026 yılının ilk sayısını, alanlarına katkı sunacağını düşündüğümüz on iki makale ile istifadenize sunuyoruz.

Nesrişah Saylan, “Zeyd b. Sâbit’e Atfedilen Kıraat Rivâyetlerinin Değerlendirilmesi” başlıklı makalesiyle cem ve istinsah sürecinde Kur’an’a sunduğu hizmetleriyle bilinen ve kıraat imamlarının sened zincirlerinde yer alan Zeyd b. Sabit’i, kendisine nispet edilen kıraatlar boyutuyla tefsir ve kıraat literatürünü temel alarak incelemeye tabi tutmaktadır. Mehmet Yazıcı, “Kelâmî Kabullerin Meâllerdeki Anlam ve Yorum Takdirlerine Etkisi” adlı yazısıyla rü’yetullah, hissî mucize, haberî sıfat, cehennem ebedîliği, velâyet/imâmet gibi başlıklarda, referans aldığı meâllerde kendini gösteren mana ve yorum takdirlerindeki farklılıkları meâl yazarlarının kelâmî kabulleri açısından değerlendirerek alana katkı sunmaktadır. “İfk Olayı ile İlgili Âyetler Bağlamında Ortaya Çıkan Ahlâkî Problemler” isimli çalışmalarıyla Kadir Dinç - Mehmet Sami Yıldız, risâlet döneminde Müslümanların karşılaştıkları imtihanlardan olan ifk olayını ortaya çıkardığı ahlâkî zafiyetler zaviyesinden değerlendirmekte ve bu zafiyetleri ortadan kaldırmaya yönelik ortaya konulan İslâmî ilkeleri tefsir ilmi açısından ele almaktadırlar.

Abdülcelil Alpkıray, “‘İslâm’da İttifak Yoktur’ Rivayetinin Bağlam İnşası” konulu makalesinde Hz. Peygamber’den nakledilen ve ilk başta mutlak şekilde ittifakların yasaklandığını düşündürten ilgili rivayetin, bağlam boyutuyla değerlendirmeye tabi tutulduğunda Mekke’nin fethi esnasında söylendiği, Müslümanların birlik ve beraberliğinin sağlanması sebebiyle artık aşiretler arası ittifaka gerek kalmadığına dair bir anlamı muhtevî olduğu sonucuna ulaşmaktadır. “Hadis Tenkidinin El Kitabı: Müslim’in *Kitâbü’l-Temyîz*’i” adlı çalışmasıyla Muhammet İkbâl Aslan, hadis tenkidine dair ilk örnek olan ve günümüze tek nüshası ulaşan Müslim’in *Temyîz* isimli kitabını aidiyet, problemler, yöntem ve içerik açısından kritiğe tabi tutmaktadır. Halil İbrahim Doğan, “Temel Hadis Kaynaklarındaki Gazzeli Râvîler” başlıklı makalesiyle temel kaynaklara müracaat ederek hadis rivayetiyle meşgul olan ve haklarında malumata ulaşabildiği el-Gazzî nisbeli on altı râvîye ait bilgileri alan yazına katkı olarak sunmaktadır. Cesim Şahin ise, “Hz. Ömer İsnadı ile Nakledilen Mevzû Rivayetlerin Değerlendirilmesi: İbnü’l-Cevzî’nin *el-Mevzû ‘ât’ı* Özelinde” isimli çalışmasıyla uydurma rivayetlere dair sened tenkidi yöntemiyle telif edilmiş olan İbnü’l-Cevzî’nin *el-Mevzû ‘ât* isimli kitabında Hz. Ömer’e nispet edilen uydurma yirmi dört merfû rivayeti isnad kaynaklı tenkitler boyutuyla ele almıştır.

Fatih Avcı, “İslâm Hukukundaki Ric’î Talâk ile Türk Hukukundaki Ayrılık Kurumunun Mukayeseli Analizi” adlı makalesiyle İslâm hukukunda eşlere kesin ayrılık öncesinde barış ve evliliğe dönüş imkânı tanıyan ric’î talâk ile modern hukukta yer alan ayrılık durumunu benzer işlevleri üzerinden değerlendirmeye tabi tutmaktadır. Zekeriya Abdulazizoglu, “Emeklilik Sisteminin Fıkhî Açından

Değerlendirilmesi” konulu çalışmasıyla İslâm hukukunda yer alan insanların hayatta karşılaşabilecekleri sosyal riskleri telafi etmeye yönelik uygulamalarla günümüz emeklilik sistemini içerik, tartışmalı alanlar ve İslâm’ın temel ilkeleri açısından mukayese ederek değerlendirmektedir.

Merzuk Grabus, “Bosna Hersek Savaşı’nda Müslüman Din Adamlarının Rolü” adlı makalesiyle 20. yüzyılın sonunda Yugoslavya’nın dağılma sürecinde cereyan eden ve Müslümanlara yönelik soykırım uygulamaları nedeniyle varoluşsal bir mücadeleyi içerisinde barındıran Bosna Hersek Savaşı’nda Müslüman din adamlarının bu mücadeleye sundukları aktif katkılarını örnekler üzerinden konu edinmektedir. Muhammet Enes Midilli, “Memlûk Kahire’sinde İmamlık ve Hatiplik Mesleği: Kurumlar, Vazifeler, Tahsil ve Kariyer Süreçleri” isimli çalışmasıyla Memlûk devletinin başkenti olan Kahire’de bulunan camilerde görev alan imam ve hatiplerin yeterlilikleri, görevleri, tahsil süreçleri ve ilmî-meslekî kariyerlerine dair bilgileri vakfiye, tarih, tabakat, inşâ ve edep literatürünü karşılaştırmalı inceleyerek sunmaktadır.

“Leila Aboulela’nın Eserlerinin Pascale Casanova’nın Dünya Edebiyatı Kuramı Açısından İncelenmesi” başlıklı makalesinde Meryem Kılıç, İngiltere’de yaşayan Sudanlı Müslüman yazar Leila Aboulela’nın, Batı’nın edebiyat normlarını sorgulayan stratejik bir arka planla kaleme aldığı eserlerini incelemektedir. Yazar, bu eserlerde işlenen Müslüman kadın kimliği, din, tarih, göç, diaspora, kültürel aidiyet ve yabancılaşma gibi konuları Casanova’nın “Dünya Edebiyatı Kuramı”nda yer alan merkez-çevre yaklaşımı açısından tahlil eder.

Yazarlarımıza, dergimize ve akademi dünyasına sundukları katkıları için teşekkür ediyor, okurlarımızı bu sayımız ile baş başa bırakıyoruz.

Dr. Hatice Boynukalın Şenkardeşler

From the Editor

Dear readers of the *Diyaret İlmî Journal*,

We present to you the first issue of 2026, comprising twelve articles we consider to be contributions to their respective fields.

Nesrişah Saylan, in her article “An Examniation of the Qira’at Attributed to Zayd ibn Thabit,” examines Zayd ibn Thabit - known for his services to the Qur’an during the compilation and transcription process and present in the transmission chains of qira’at imams - through the dimension of readings attributed to him, drawing on tafsir and qira’at literature. Mehmet Yazıcı, in his article “The Impact of Theological Assumptions on the Determination of Meaning and Interpretation in Qur’anic Translations”, contributes to the field by evaluating differences in meaning and interpretive preferences - as they manifest in his reference translations - on topics including the vision of Allah, sensory miracles, transmitted attributes, the eternity of Hell, and walaya/imamat, through the lens of the translators’ theological presuppositions. Kadir Dinç and Mehmet Sami Yıldız, in their study “Ethical Problems Emerging in the Context of Verses Regarding the Incident of Ifk”, examine the Ifk incident - one of the trials faced by Muslims during the period of prophethood - from the angle of the moral failures it exposed, and analyze, through the discipline of tafsir, the Islamic principles put forward to remedy those failures.

Abdülcelil Alpkıray, in his article “Contextual Construction of the Narration ‘There Is No Alliance in Islam,’” concludes that the relevant narration transmitted from the Prophet - which initially appears to prohibit alliances in absolute terms - when evaluated through the dimension of context, was uttered during the conquest of Makkah and carries the meaning that inter-tribal alliances were no longer necessary given the establishment of Muslim unity and solidarity. Muhammet İkbâl Aslan, in his study “The Handbook of Hadîth Criticism: Muslim’s *Kitâb al-Tamyîz*”, subjects Muslim’s *Kitâb al-Tamyîz*- the earliest extant example of hadith criticism, surviving in a single manuscript - to critical analysis with respect to its attribution, problems, methodology, and content. Halil İbrahim Doğan, in his article “Gazan Râwîs in the Main Hadîth Sources”, consults primary sources to present, as a contribution to the literature, biographical data on sixteen transmitters bearing the attribution “al-Ghazzî” who were engaged in hadith transmission and for whom information could be located. Cesim Şahin, in his study “An Assessment of Fabricated Reports Attributed to Umar b. al-Khattab: A Study of Ibn al-Jawzi’s *al-Mawdû’ât*”, examines twenty-four fabricated marfû’ transmissions attributed to Umar b. al-Khattab in Ibn al-Jawzi’s *al-Mawdû’ât* - a work compiled through the method of isnâd criticism of fabricated narrations - from the dimension of isnâd-based critiques.

Fatih Avcı, in his article “A Comparative Analysis of Revocable Divorce in Islamic Law and the Institution of Separation in Turkish Law”, evaluates revocable divorce in Islamic law - which grants spouses the opportunity for reconciliation and return to marriage before final separation - alongside the separation ins-

titution in modern Turkish law, through their comparable functions. Zekeriya Abdulazizođlu, in his study “An Assessment of the Retirement System from the Islamic Jurisprudence Perspective”, evaluates the contemporary retirement system by comparing it with the mechanisms in Islamic law designed to compensate for social risks individuals may encounter in life, examining content, contested areas, and alignment with foundational Islamic principles.

Merzuk Grabus, in his article “The Role of the Muslim Clergy in the War in Bosnia and Herzegovina”, examines, through specific cases, the active contributions of Muslim clergy to the Bosnian War - a conflict that unfolded during the dissolution of Yugoslavia at the end of the 20th century and constituted an existential struggle for Muslims due to the genocide perpetrated against them. Muhammet Enes Midilli, in his study “Imamate and Khiṭāba in Mamluk Cairo: Institutional Settings, Duties, Scholarly Formation and Career Trajectories”, presents information on the qualifications, duties, educational trajectories, and scholarly-professional careers of imams and khatibs serving in the mosques of Cairo- the capital of the Mamluk state - through a comparative examination of waqfiyya, historical, tabaqat, inshā’, and adab literature.

Meryem Kılıç, in her article “An Examination of Leila Aboulela’s Works Through the Lens of Pascale Casanova’s World Republic of Letters”, examines the works of Sudanese Muslim writer Leila Aboulela - resident in England - written against a strategic backdrop that challenges Western literary norms. The author analyzes themes addressed in these works - including Muslim female identity, religion, history, migration, diaspora, cultural belonging, and alienation - through the center-periphery framework of Casanova’s World Republic of Letters.

We thank our authors for their contributions to the journal and to the academic community, and commend this issue to our readers.

Dr. Hatice Boynukalın Şenkardeşler